

Megoldókulcs

I. Egyszerű, rövid feladatok

1. A feladat az Ókori Kelet történetéhez kapcsolódik. Saját ismeretei segítségével egészítse ki a táblázatot, majd a forrás alapján válaszolja meg a kérdéseket!

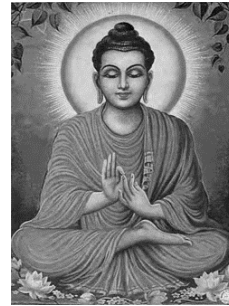
A

B

C

D

Kép betűjele	Birodalom neve	Személy, akihez köthető	Birodalom folyója/folyói
C	Kína	Csin-Si Huang-ti	Jangce, Huangho
A	Egyiptom	Tutanhamon	Nílus
B	Mezopotámia	Hammurapi	Tigris, Eufrátesz
D	India	Buddha	Indus, Gangesz

(helyes soronként 0,5 pont)

„A [...] szerint minden ember élete és sorsa azoknak a jó és rossz cselekedeteinek a következménye, amelyeket előző életében elkövetett. Aki földi életében illő életmódot folytat, az a három kaszt első tagjaként születik újjá, aki méltatlanul élt, az kutyaként, sertésként stb.”

/Harmat Árpád Péter: A világvallások története, tanításaik lényege/

- a.) Mely ókori keleti vallásról ír a forrás? (0,5 pont)

Hinduizmus, vagy Brahmanizmus

- b.) Hogyan nevezzük a vallás ezen tanítását? (0,5 pont)

lélekvándorlás

2. A feladat az investitúraharcra kapcsolatos. A források és ismeretei segítségével töltsd ki a táblázat hiányzó részeit!

A.) „Kötelezte magát arra is, hogy életének megjavítására mindenben engedelmeskedni fog nekünk, csak elnyerhesse tőlünk a feloldozásnak és az apostoli áldásnak kegyelmét; mikor pedig vétségei miatt küldötteink útján több alkalommal keményen megfeddtük, végül is, hogy megmutassa békés és szilárd elhatározását, kevesedmagával eljött [...] városába, melyben akkor tartózkodtunk, és ott a kapu előtt három napon keresztül minden királyi dísz nélkül, szájalomkeltő módon, mezítláb, darócba öltözve ácsorgott, és sok siránkozással addig esedezett az apostoli könyörület támaszáért és vigasztalásáért”

/Egy pápa visszaemlékezése/

B.)

/A wormsi konkordátum egyik példánya/

C.)

/A lombard városok követei a pápánál/

A forrás betűjele	Az eseményhez kapcsolódó egyházi személy neve	Az eseményhez kapcsolódó világi személy neve	Helyszín	Évszám
A.)	VII. Gergely	IV. Henrik	Canossa	1077
B.)	II. Callixtus	V. Henrik	Worms	1122
C.)	III. Sándor	I. (Barbarossa) Frigyes	Legnano	1176

(helyes soronként 1 pont)

3. A következő feladat a magyar városfejlődéshez kapcsolódik. Válaszoljon a kérdésekre a források és ismeretei segítségével!

„1. § Hogy a fonttal, mérleggel, öllel való mérés, a bornak, gabonának kimérése, s általában minden megmérhető és mázsálható dolognak kimérése is megmázsálása minden városban, a mezővárosokban, várakban, falvakban úgy a mieinkben, mint bárki máséban, s egyáltalán országunk határain belől mindenütt [...] (város) mértéke szerint történjék.”

/Részlet az I. törvénycikkéből/

- a.) Melyik magyar király, és mikor adta ki a forrásként szereplő törvényt? (elemenként 0,5 pont)

Luxemburgi Zsigmond, 1405

- b.) Melyik városról van szó a fenti törvényben? (0,5 pont)

Buda

- c.) Mi különböztette meg a mezővárosokat a szabad királyi városoktól? Írjon két jellemzőt! (elemenként 0,5 pont, maximum 1 pont)

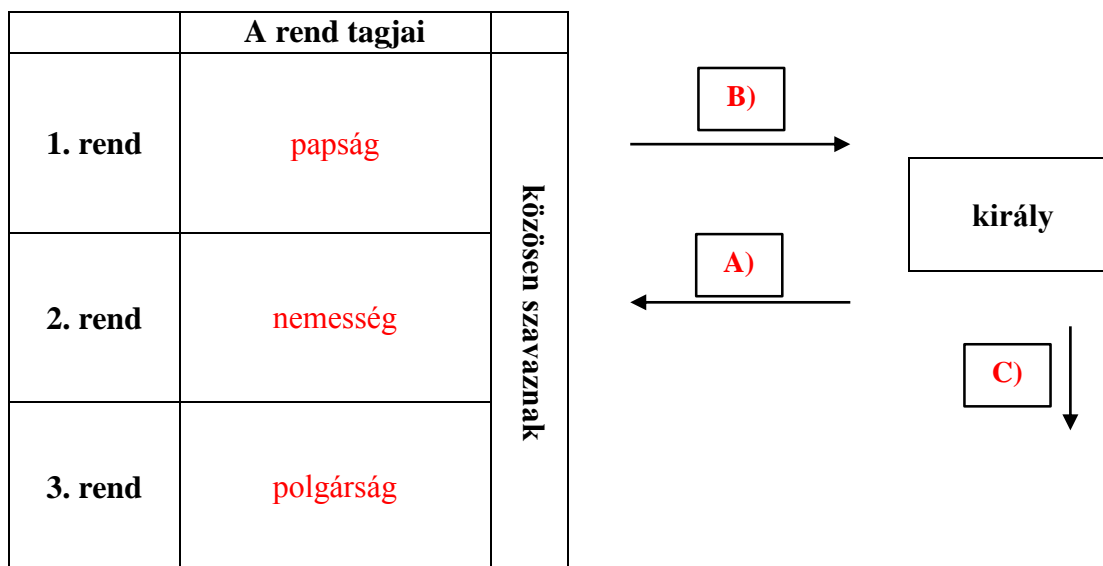
A válaszból kiderül, hogy a vizsgázó felismerte, hogy a szabad királyi városok több kiváltsággal bírtak és említ két példát:

- városfal építésének joga
- nem a földesúr joghatósága, hanem a király alá tartoztak, felé (egy összegben) adóztak
- a szabad királyi városok lakosai polgárjogot kaphattak, kiterjedtebb önkormányzati jogokat gyakorolhattak (pl. bíró és plébános választás)
- más helyes, érdemi különbségtétel is elfogadható

- d.) Soroljon fel három olyan várost, amely a XV. században szabad királyi városi ranggal rendelkezett! (városenként 0,5 pont)

Buda, Pozsony, Nagyszombat, Eperjes, Bártfa, Kassa, Pest

4. A feladat a francia rendi gyűléshez kapcsolódik. Egészítse ki az ábrát ismeretei alapján! (elemenként 0,5 pont)

- a.) Párosítsa az ábra nyilait a funkcióikkal! Írja a keretekbe a megfelelő betűt! (elemenként 0,5 pont)

- A) A király összehívja a rendi gyűlést és beterjeszti a törvényjavaslatot.
 B) Miután megszavazták a rendek közösen az adott törvényt, a királyhoz küldik.
 C) A király szentesíti a törvényt.

- b.) Mikor hívta össze először IV. (Szép) Fülöp a francia rendi gyűlést? (1 pont)

1302-ben

5. A következő feladat Luxemburgi Zsigmond külpolitikájára vonatkozik. A megadott források és ismeretei segítségével válaszoljon az alábbi kérdésekre!

“Zsigmond erélyes föllépése azonban megmentette a zsinatot, mely III. 22-től tovább ülésezett. IV. 6-án fogadták el a résztvevők a Sacrosancta dekrétumot, mely leszögezte: az egyetemes zsinat az egész Egyház képviselője, hatalma közvetlenül Krisztustól való, hit, egység és reform dolgában mindenki, még a pápa is engedelmességgel tartozik a zsinatnak. Egy küldöttség élén maga Zsigmond kereste föl XIII. Benedeket, aki lemondása föltételül szabta, hogy nyilvánítsák semmisnek a pisai zsinatot, és helyezték át egy neki kedvezőbb városba azt...”

/Magyar Katolikus Lexikon/

- a.) Mely egyházi eseményre vonatkozik a forrás? Adja meg a kezdő és záró dátumát! (elemenként 0,5 pont)

konstanzi zsinat, 1414-1418

- b.) Soroljon fel két eseményt, amely okot adott a zsinat összehívására!**
(elemenként 0,5 pont)

nyugati egyházszakadás (ellenpápák), avignoni fogság, eretnekmozgalmak megfékezése, huszitizmus (betiltása)

- c.) Soroljon fel két uralkodói címet, melyet Zsigmond élete során birtokolt!**
(elemenként 0,5 pont)

német-római császár, magyar király, német király, cseh király

“[...] vallásos mozgalom. - [...] minden embernek joga és kötelessége a Szentírást tanulmányozni és értelmezni, nemcsak az egyházi hierarchiának. Hitelveiket a négy prágai cikkelyben foglalták össze. A [...] egyes irányzatai eltérően ítélték meg a Tanítóhivatal és a szent hagyomány ill. Szentírás értelmezéseit. A többségben lévő kelyhesek, Jakoubek mesterrel az élen, csak azon jelenségeket utasították el, melyek szerintük eltértek Isten ígétől...”

/Magyar Katolikus Lexikon/

- d.) Nevezze meg a forrásban idézett eretnekmozgalom vezetőjét! Hogyan kapcsolódott személye a zsinathoz?** (elemenként 0,5 pont)

Husz János; a zsinaton ítélték (máglya)halálra / a zsinaton végezték ki

„A terv végrehajtásához kapóra jött a török birodalom átmeneti válsága. 1402-ben Ankara mellett Bajazid szultán megsemmisítő vereséget szenvedett a hódító Timur Lenk seregeitől. A szultán fogolyként Szamarkandban fejezte be életét.”

/Herber-Martos-Moss-Tisza: Történelem III./

- e.) Milyen intézkedéssel járult hozzá Zsigmond a Magyar Királyság védelmének megerősítéséhez?** (1 pont)

végvárrendszer kiépítése vagy telekkatonaság

- 6. Döntse el a következő, a jobbágyság helyzetéhez kapcsolódó állításokról, hogy igazak vagy hamisak!** (elemenként 0,5 pont)

„[...] a szigorúan hierarchikus rendszer azonban ebben a korban már csak hátrányokat hozott Magyarországra – és egész Kelet-Európa – számára. A merev törvényi szabályozás egészen 1848-ig gátat szabott a kapitalista alapokon nyugvó gazdaság és a polgári társadalom kifejlődésének, ezzel pedig olyan lemaradást okozott, melyet a később számos tragédiával sújtott térség máig nem tudott teljesen leküzdeni.”

/Rubicon Online 2015/

	IGAZ	HAMIS
Colonusnak nevezzük a jobbágytelekkel rendelkező jobbágyokat.	X	
Úriszéknek nevezzük a jobbágyok a földesúr számára fizetendő adók összességét.		X
A kötött jobbágyokat az ingó és ingatlan tulajdonuk birtoklásában is szabályok kötötték.	X	

A második jobbágyság a világpiac kialakulása miatt Közép- és Kelet-Európában létrejövő rendszer, mely során a jobbágyság terhei jelentősen megnőnek.	X	
A jobbágytelekkel nem rendelkező jobbágyságokat zselléreknek nevezzük.	X	
A szabad jobbágyság felett nem bíraskodott a földesurak.		X
Közép- és Kelet-Európában a jobbágyság késői felszabadulása nagymértékben a kontinentális munkamegosztásnak köszönhető.	X	
A várjobbágyság a végváras területén élő, a végvárat mezőgazdaságilag ellátó jobbágyságok voltak.		X

7. A következő feladat a török Magyarországáról való kiűzésére vonatkozik.

- a.) A megadott szavak felhasználásával egészítse ki az alábbi szöveget! Mindenhova csak egy lehetőséget írjon be! **(elemenként 0,5 pont)**

„1683-ban az oszmán csapatok **Kara Musztafa** nagyvezér vezetésével utoljára vonultak Bécs ostromára. A sikertelen hadjárat és a császári–lengyel sereg kahlenbergi győzelme (szept. 12.) új nagy háború nyitányát jelentette Magyarországon. 1684 tavaszán **XI. Ince** pápa (1676–1689) védnöksége alatt létrejött a Szent Liga, amely Közép-Európa államainak diplomáciai szövetsége mellett azok katonai-anyagi erőforrásait egyesítette a török kiűzése érdekében. [...] A háború első szakaszában (1683–1686) a **keresztény** hadvezetés visszafoglalta Esztergom, Érsekújvár, Szolnok várát, sőt az ország egykori fővárosát, Budát (1686) is. A hadakozás második periódusa (1686–1689) újabb győzelmekkel az ország **középső** területének felszabadulását hozta.”

/Magyar Virtuális Enciklopédia: Török kiűzése Magyarországról/

X. Bonifác, középső, Kara Musztafa, keleti, XI. Ince, keresztény, Ibrahim, magyar, délnyugati, XII. Ince, IV. Mehmed, török

- b.) Javítsa ki az alábbi, a török kiűzéséről szóló forrásban előforduló négy hibát! **(elemenként 0,5 pont)**

„A Habsburgok túlzott megerősödése azonban sértette a nyugati vetélytárs, **XV. Lajos** francia király érdekeit, aki ezért 1688 őszén felmondta a négy esztendővel korábban kötött fegyverszünetet, és nyugaton támadást indított Pfalz tartománya ellen. A Habsburg Monarchia szorult helyzete ellenére **a francia** hadvezetésnek a háború harmadik szakaszában (1689–1697) sem volt ereje döntő visszavágásra. Az 1697. évi **nagyharsányi** győzelem után 1699. január 26-án kötött karlócai békével Magyarország – a **Szerémség** kivételével – másfél évszázad után felszabadult a török uralom alól.”

/Magyar Virtuális Enciklopédia: Török kiűzése Magyarországról/

Hiba	XV. Lajos	a francia	nagyharsányi	Szerémség
Javítás	XIV. Lajos	az oszmán/a török	zentai	Temesköz

8. A feladat a felvilágosodáshoz kapcsolódik. Párosítsa a megfelelő nevet a hozzá kapcsolódó forráshoz! Egy forráshoz csak egy név kapcsolható. (elemenként 1 pont)

Kant, Rousseau, Schiller, Leibniz, Montesquieu, Diderot, Voltaire, Helvétius

- a.) „Az első hatalom által a fejedelem vagy a hatóság bizonyos időre vagy egyszer s mindenkorra törvényeket alkot, és módosítja vagy eltörli a fennálló törvényeket. A második hatalomnál fogva a fejedelem békét köt vagy háborút indít, követeket küld vagy fogad, fenntartja az állambiztonságot és megelőzi az ellenséges betöréseket. A harmadik hatalomnál fogva a fejedelem megbünteti a bűncselekményeket vagy ítélkezik a magánosok jogvitáiban. Ez utóbbit bírói hatalomnak, az előbbit pedig egyszerűen az állam végrehajtó hatalmának nevezhetjük.”

/A törvények szelleméről- XI. VI.; Anglia alkotmánya/

Montesquieu

- b.) „[...] célja valójában az, hogy összegyűjtse az egész földön elszórt ismereteket; hogy általános rendszerüket bemutassa kortársainknak és átadja az utánunk következőknek, nehogy az elmúlt századok munkássága hiábavaló fáradozássá váljék a rákövetkező századokban; hogy unokáink tanultabbak lévén egyben erényesebbekké és boldogabbakká legyenek, mi pedig úgy halhassunk meg, mint akik nagy szolgáltatásokat tettek az emberi nemnek...”

/Részlet az Enciklopédiából/

Diderot

- c.) „Az ember minden jel szerint megtalálta helyét a természetben, felsőbbrendű az állatoknál, de szerveiben hasonlít rájuk, más lényeknél viszont alacsonyabb rendű, akikhez szellemében hasonlatos. Olyan, mint minden, amit látunk: jó és rossz, gyönyör és fájdalom keverecse. Szenvedélyeket kapott, hogy cselekedjék, értelmet, hogy irányítsa cselekedeteit. Ha az ember tökéletes volna, Isten volna.”

/Filozófiai levelek- Huszonötödik levél Pascal gondolatairól/

Voltaire

- d.) „Nevezetesen, a [...] úgy teszi egyenlővé a polgárokat, hogy mind ugyanolyan feltételek között lépnek szerződésre és ugyanazokat a jogokat élvezik. Így a szerződés természeténél fogva a főhatalom minden cselekedete, más szóval, az általános akarat minden igazi megnyilatkozása egyenlő kötelezettségeket ró minden polgárra és valamennyiüknek egyformán kedvez, úgyhogy a főhatalom számára a nemzet csak mint egész létezik, nem különbözteti meg tagjait.”

/A társadalmi szerződésről- II. IV. A főhatalom gyakorlásának korlátairól/

Rousseau

9. A következő feladat a XVIII. századi magyar művelődéstörténethez kapcsolódik. A keretezett válaszopciók közül karikázással válassza ki a szövegrészletbe illeszkedő, helyes megoldásokat! (Elemenként 0,5 pont)

„[...] Az egyházak kezében voltak a falvak betelepülésével terjedő egytermes, egytanítós elemi iskolák, és a városok középiskolái is. Ezek közül a legtöbbet a jezsuiták / piaristák / plébániák működtették [...] Mária Terézia a Carolina Resolutio / Ratio Educationis / Numerus Clausus ("A nevelés rendje") elnevezésű rendelettel (1757 / 1767 / 1777) minden egyházi iskolát állami

felügyelet alá vont. Szabályozta az iskolák szervezetét, felügyeletét, tananyagát, elrendelve a gyakorlatiasabb tantárgyak [...] bevezetését vagy súlyának növelését a teológiával és a latinnal szemben. [...] magyar történelmet is tanítottak, valamint több matematikát és főleg: korszerűbb jogi / teológiai / **természettudományos** ismereteket is. [...] A Pázmány Péter alapította pozsonyi / **nagyszombati** / pécsi [...] egyetemet áthelyezték Budára (1777) majd Pestre (1784) és kellőképpen felszerelték (régiségtár, fizikai szertár, természetrajzi gyűjtemény, botanikus kert, csillagvizsgáló stb.). [...] A **református** / evangélikus / katolikus iskolák, kollégiumok (legfontosabb a debreceni és a sárospataki) szembeszegültek a Ratio Educationis utasításaival, mert ezekben a protestáns egyházak életébe való beavatkozást láttak. Így ezek az iskolák, hagyományaiktól eltérően, most a konzervatívabb világnézetet képviselték.”

/Sulinet Tudásbázis – Az oktatás a 18. századi Magyarországon/

10. Az alábbi állítások a reformkori országgyűlések eredményeire vonatkoznak. Írja a mondatok elé a megfelelő nagybetűket! (elemenként 1 pont)

- A. mindkét mondatrész igaz és a két mondatrész között logikai kapcsolat van
 - B. mindkét mondatrész igaz, de a két mondatrész között nincs logikai kapcsolat
 - C. az első mondatrész igaz, a második hamis
 - D. az első mondatrész hamis, a második igaz
 - E. mindkettő hamis
- a.) ...**E.** Mivel a XIX. század elején a polgárosodás szintje elérte a **nyugati szintet** Magyarországon is, a reformkori törvényhozásban a korábbi rendi gyűlést **népképviseleti** országgyűlés váltotta fel.
- b.) ...**C.** Az 1831-es jobbágyselvonás fontos társadalmi konfliktusokat vetett fel, ezért az **1832-36** közötti országgyűlésen törvénybe iktatták a jobbágyság önkéntes örökváltságát.
- c.) ...**B.** Kossuth 1840-es szabadulása után a liberális tábor vezetője lett, **így** 1844-ben a magyar nyelvet hivatalos államnyelvvé nyilvánították.
- d.) ...**A.** Metternich kancellár a vármegyék élére adminisztrátorokat nevezett ki, ezzel biztosítva, hogy a közgyűlések az udvar politikáját támogató jelölteket választanak.
- e.) ...**D.** Széchenyi 1830-ban írta meg **Balítéletekről** című művét, amelyben a gróf a magyar nemesség válságának egyik fő okaként az ősiség törvényét nevezi meg.

11. A következő feladat az 1848-49-es forradalom és szabadságharc nemzetközi megítélésére, illetve körülményeire vonatkozik. A források és saját tudása segítségével válaszoljon az alábbi kérdésekre!

„Jelenlétem Angliában nincs haszon nélkül. Tudtam, hogy ennek az országnak egyik hibája, hogy nem tudnak semmiről, ami az Egyesült Királyság határain túl történik, [...] az angolok szelleme helyes irányban halad; ők azóta már meg tudják érteni az igazságot; az erre képes embereknek meg kell mondani azt, és én meg is tudom mondani.”

/Czövek István: A magyar 48-49 és Európa/

- a.) Melyik osztrák államférfitől származik a fenti idézet és milyen tisztséget töltött be a Monarchiában? (elemenként 0,5 pont)

(Klemens von) Metternich, kancellár / állam(ügyi)miniszter / külügyminiszter (bármelyik elfogadható)

„Nincs még egy állam - írta a Times - amelynek a befolyása olyan lényeges lenne a hatalmak egyensúlyának szempontjából, s következtetésképpen az angol érdekek védelmének szempontjából a kontinensen, sőt szigetünknek a biztonsága szempontjából, mint az osztrák birodalom.”

/Czövek István: *A magyar 48-49 és Európa*/

- b.) Milyen érdeke fűződött a Nagy Britanniának a Monarchián belüli erőviszonyok megtartásához? (0,5 pont)

Hogy a Monarchia stabilitásával fennmaradjon az európai erőegyensúly, senki ne váljon hegemon hatalommá – Nagy-Britannia riválisává – a kontinensen. (Hasonló válasz is elfogadható, ami arra irányul, hogy a hatalmi egyensúlyt megőrizzék.)

- c.) Melyik nagyhatalom beavatkozásának volt köszönhető a szabadságharc osztrák sikere? (0,5 pont)

Orosz Birodalom / Orosz Cárság

- d.) A szabadságharc után, a magyarok helyzete és lehetőségei megváltoztak Európában. A következő feladatban hat, a szövegbe nem illő szót vagy kifejezést talál. Keresse meg és húzza alá a hibákat, illetve helyettesítse a megfelelő szavakkal! (elemenként 0,5 pont)

Az európai forradalmak elfojtásának körülményei a nagyhatalmak számára azt bizonyították, hogy a **társadalmi rétegek** közti szolidaritás működőképes; a katonák „hűsége” és a hivatalnokok „hálája” mindennél nagyobb megtartó erő. A két esztendeig tartó vihar nem bolygatta meg a **Párizsban** 1814-ben létrehozott status quót és az ott meghúzott határokat. A kontinensen már fél évszázada nem került sor nemzetközi összeütközésre, a háborúk lokálisak maradtak, a hadseregek a technikai **amortizáció** ellenére is a hagyományos, napóleoni stratégia szerint működtek. A Napóleont legyőző Oroszország elmaradottsága ellenére is őrizni látszott nyomasztó kontinentális, Anglia pedig a **szárazföldön** szerzett túlsúlyát. Úgy tűnt, hogy a meglévő hatalmi pozíció két tényezője, a dinasztikus tekintély és a hadsereg nagysága többet nyom a latban, mint a rendezett pénzügyek, a **mezőgazdasági** fejlődés üteme vagy éppen a hosszú háborúhoz szükséges tartalékok. A három győztes – mivel Nagy-Britanniában a kontinens ügyeitől való lehetőség szerinti elzárkózás eszméje jelentősen visszafogta a diplomáciai aktivitást –, Poroszország, Ausztria és **Olaszország** felismerték, hogy már-már elfeledett dinasztikus terveiket az 1849-ben beállott szélcsendben könnyebben valósíthatják meg, mint a 18. századtól kezdve bármikor.

Hiba	Megoldás
társadalmi rétegek	dinasztiák
Párizsban	Bécsben
amortizáció	modernizáció
szárazföldön	tengereken
mezőgazdasági	ipari
Olaszország	Oroszország